

23.10.2017

EDUSKUNNAN HALLINTOVALIOKUNNALLE

HE 100/2017, Hallituksen esitys eduskunnalle alkoholilaksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Päivittäistavarakauppa ry (jälj. PTY) kiittää kutsusta tulla kuultavaksi eduskunnan hallintovaliokuntaan ja suullisen lausuman lisäksi esittää seuraavat kirjalliset huomiot hallituksen esityksestä:

Esitysluonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi uusi alkoholilaki. Keskeisimpiin muutoksiin kuuluu esitys, jonka mukaan alkoholiyhtiölle kuuluvaa alkoholijuomien vähittäismyyntiin yksinoikeutta muutettaisiin sallimalla luvanvaraiseen vähittäismyyntiin kaikki enintään 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävät alkoholijuomat.

PTY kannattaa yllä kuvattua, varsin maltillista muutosta alkoholilakiin.

Saatavuuden parantaminen ei lisää alkoholin myyntiä eikä järjestyshäiriöitä

Esitetyllä alkoholilain muutoksella olisi monia suotuisia vaikutuksia yhteiskunnalle. Enemmistö suomalaisista pitää yllä mainittua alkoholilain muutosehdotusta hyvänä. Lähes kaksi kolmesta (64%) vapauttaisi 5,5 % tai jopa vahvemmat alkoholijuomat päivittäistavarakaupan myyntiin. Suomalaisten juomatottumukset ovat jo pitkään kehittyneet maltilliseen suuntaan ja kuluttajatrendit osoittavat, että terveellisiä elämäntapoja tukevat valinnat yleistyvät. Huomattavaa on, että aukioloain kumoaminen vuonna 2016 ei lisännyt alkoholijuomien myyntiä päivittäistavarakaupoissa, vaikka myyntipäivien määrä lisääntyi 15 kappaleella. Myynnin väheneminen jatkui vuoden 2017 alkupuoliskolla. Alkoholin myynti väheni -2 % edelliseen vuoteen verrattuna, vaikka päivittäistavarakaupan kokonaismyynti kasvoi samaan aikaan 1,2 %.

Ehdotettu uudistus tukisi edelleen käynnissä olevaa kulttuurin muutosta ja eurooppalaisen juoma- ja ruokakulttuurin kehittymistä Suomessa. Esityksessä mainitut uhkakuvat lisääntyvistä järjestyshäiriöistä ja valvonnan tarpeesta eivät siis todennäköisesti toteutuisi.

Absoluuttisen alkoholin kokonaiskulutus ei kasvaisi ja matkustajatuonti vähenisi

Hintatason vaikutusta tuotteiden myyntiin tai kulutuksen siirtymää eri myyntikanavien välillä on esityksessä arvioitu heikosti. Esityksessä on arvioitu matkustajatuonnin ja Alkon myynnin vähenemä liian pieneksi. Viron alkoholiveron korotukset vaikuttavat matkustajatuontiin huomattavasti vähemmän kuin ehdotetun

23.10.2017

uudistuksen mukaiset toimenpiteet. Myynnin vapauttamisen ja valmistustaparojotteesta luopumisen vaikutuksia matkustajatuontiin ei kuitenkaan ole huomioitu lakiesityksessä.

Uudistuksen myötä alkoholin kokonaiskulutus litroina sekä A-oluen ja lonkeron kulutus kasvaisivat hieman. Samalla uudistus ohjaisi kuitenkin kulutusta väkevästi kohti miedompia tuotteita. Tämä yhdistettynä veronkorotuksista johtuviin vaikutuksiin, laskisi alkoholin kokonaiskulutus prosentin verran nykyisestä absoluuttisena alkoholina mitattuna. (Linkki PTT:n tutkimukseen ja PTY:n tiedotteeseen: <http://www.pty.fi/ajankohtaista/tiedotteet/uutinen/article/selvitys-viron-ja-suomen-alkoholiverojen-korotukset-eivat-yksin-riita-vahentamaan-matkustajat/>)

Matkustajatuonnin väheneminen helpottaisi Tullin valvontatehtävien suorittamista ja kohdentamista nykyistä paremmin. Kokonaiskulutuksen pieneneminen ja matkustajatuonnin väheneminen vaikuttaisivat todennäköisesti vähentävästi myös poliisi- ja pelastustoimen tehtävien määrään.

Valmistustaparojotteesta luopuminen ei mullistaisi valikoimia, mutta helpottaisi viranomaisten valvontatyötä

Lakiesityksen myötä kaupoissa saisi myydä vain enintään 0,8 %-yks. nykyistä vahvempia alkoholijuomia, jotka on voitu valmistaa myös muuten kuin käymisteitse. Kaikki yli 5,5 % -vahvuiset tuotteet jäivät edelleen Alkon myytäväksi. Juomasekoitusten osalta lakiuudistus ei merkitse mullistavaa muutosta valikoimissa. Myös käymisteitse pystytään valmistamaan juomasekoituksia, ja niitä on ollut kauppojen valikoimissa vuosikausia. Niiden osuus myynnistä on kuitenkin pieni. On epäuskottavaa, että esitetty lakiuudistus saisi kuluttajat erityisesti innostumaan juomasekoitteista. Käytännössä myös valvontaviranomaisten työ helpottuisi, kun valmistustapaan ei tarvitsisi enää kiinnittää huomiota.

Päivittäistavarakauppa panostaa ikärajavaltvontaan

Päivittäistavarakauppa on vastuullinen ikärajavaltvottavien tuotteiden myyjä. Kauppa on velvollinen varmistamaan, ettei näitä tuotteita myydä alaikäisille. Päivittäistavarakaupoilla on oma ohjeistus siitä, miten ikärajavaltvottavien tuotteiden myyntiä valvotaan. Kaupan oman ohjeistuksen mukaan esimerkiksi alkoholin ja tupakan myynnin osalta ikä tarkastetaan henkilöiltä, jotka vaikuttavat alle 30-vuotiailta. Ikärajavaltvonta päivittäistavarakaupoissa on parantunut merkittävästi ja toimii nykyisin hyvin. Päivittäistavarakaupan toimijat tulevat jatkossakin panostamaan paljon ikärajavaltvontaan. THL:n ESPAD-tutkimuksen (2015) mukaan vain yksi prosentti alaikäisistä nuorista oli saanut alkoholijuomia päivittäistavarakaupoista.

Omavalvonnalla ja vapaaehtoisilla toimilla pystytään huolehtimaan alkoholin vastuullisesta myynnistä ja mahdollistetaan viranomaistoiminnan ja valvonnan kohdentaminen riskiperusteisesti ja tehokkaasti.

23.10.2017

Uudistus helpottaisi pienten kauppojen ahdinkoa

Alkon sijainti myymälän vieressä lisää myymälän myyntiä noin 15 prosenttia ja heikentää vastaavasti sellaisen myymälän kilpailuasemaa, jonka yhteydessä ei ole Alkoa. Alkoholilain uudistus vähentäisi Alkon sijoittumisesta aiheutuvaa kilpailuhaittaa päivittäistavarakaupan markkinassa. Toisaalta uudistuksen toteuttaminen ei kuitenkaan vaarantaisi Alkon monopoliasemaa, sillä uudistuksen myötä Alkon liikevaihto vähenisi vain n. 7 prosenttia.

Tuotevalikoimien rajoitusten purkaminen on tärkeää erityisesti pienten kauppojen elinmahdollisuuksille ja niiden mahdollisuuksille työllistää. Suomen myymälöistä noin 60 % on pieniä, alle 400 m² myymälöitä. Niiden väheneminen merkitsisi koko maan kattavan kauppaverkoston oleellista heikkenemistä. Ruokakaupan lisäksi se tarkoittaa monen muun lähipalvelun säilymisen vaarantumista etenkin kasvukeskusten ulkopuolella. Kauppaverkoston heikkenemisellä voisi olla kielteisiä vaikutuksia valtakunnallisen ruokahuollon varmistamiselle.

Uudistuksella purettaisiin turhaa sääntelyä

Lakiesitys perustuu kattavaan lupajärjestelmään kuten nykyisetkin alkoholisäädökset. Alkoholijuomien vähittäis- ja tukkumyyjät ovat laillisen elinkeinon harjoittajia, jotka noudattavat lain ja viranomaisen säännöksiä. Tämän lisäksi ne pyrkivät vapaaehtoisella toiminnalla vähentämään alkoholinkäytöstä aiheutuvia haittoja. Alkoholilain uudistuksessa on tämän vuoksi perusteltua purkaa liiallista, yritystoimintaa rasittavaa sääntelyä, joustavoittaa lupahallintoa sekä suunnata valvontaa riskiperusteisesti.

Lopuksi

Esitetty maltillinen uudistus hyödyttäisi siis monin tavoin yhteiskuntaa ja elinkeinoelämää sekä edistäisi alkoholin kulutustottumusten kehittymistä eurooppalaiseen, laatua määrän sijaan korostavaan suuntaan. Samalla uudistus helpottaisi valvovan viranomaisen sekä poliisi- ja pelastustoimen sekä Tullin työn kohdentamista. Valitettavasti hyötyjä ei ole kuvattu hallituksen esityksessä riittävästi eikä tasapuolisesti. PTY esittää, että hallintovaliokunta ottaa mietinnössään huomioon edellä esitetyt perustellut näkemykset.

Ystävällisin terveisin,

Kari Luoto
Toimitusjohtaja
Päivittäistavarakauppa ry